

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені В. Н. КАРАЗИНА

Факультет геології, географії, рекреації і туризму
Кафедра соціально-економічної географії
і регіоназнавства

**Методичні рекомендації та завдання
до практичних занять з курсу**

ЕКСКУРСОЗНАВСТВО

**для магістрантів, які навчаються за спеціалізацією
«Географія рекреації та туризму»
спеціальності «Науки про Землю»**

УДК 338.48-32(076.)

ББК 7581 я 73-5

С 28

*Схвалено методичною комісією, рекомендовано до друку Вченою радою
факультету геології, географії, рекреації і туризму
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 1 від 5.09.2016 р.)*

С 28 Сегіда К. Ю., Мазурова А. В. Методичні рекомендації та завдання до практичних занять з курсу «Екскурсознавство» для магістрантів, які навчаються за спеціалізацією «Географія рекреації та туризму» спеціальність «Науки про Землю». – Харків, 2016. – 37 с.

Методичні рекомендації розроблені відповідно до робочої програми навчальної дисципліни «Екскурсознавство» як однієї з важливих для підготовки фахівців в галузі географії рекреації, туризму, екскурсійної діяльності.

Мета: надання методичної допомоги студентам при підготовці до практичних занять при вивченні навчальної дисципліни «Екскурсознавство».

Методичні рекомендації розраховані на магістрантів денного та заочного відділень географічних факультетів, які навчаються за спеціалізацією «Географія рекреації та туризму» спеціальність «Науки про Землю». Він містить загальні відомості про навчальну дисципліну, тематичний план (структуру) курсу, завдання до практичних занять, список рекомендованої літератури, питання до іспиту, глосарій основних понять з курсу трьома мовами.

УДК 338.48-32(076.)

ББК 7581 я 73-5

© Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна, 2016

© Сегіда К. Ю., Мазурова А. В., 2016

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	4
СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	7
ЗМІСТ ПРОГРАМИ	8
ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ЗАВДАННЯ ДО НИХ	10
ЗМІСТ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ	16
ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ	17
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	18
ПИТАННЯ (КЛЮЧОВІ ПОНЯТТЯ) ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	21
УКРАЇНО-АНГЛО-РОСІЙСЬКИЙ ГЛОСАРИЙ	22

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Відповідно до Конституції України людина, її життя й здоров'я є вищою соціальною цінністю. Реалізація даного права можлива завдяки рекреації – будь-якої діяльності, спрямованої на відновлення сил людини. Рекреація й туризм як її невід'ємна частина тісно пов'язані з екскурсіями.

Екскурсії є невід'ємною частиною туристичного обслуговування, тому що пізнання навколишнього світу, інших країн, нових місць є найбільш ефективним під керівництвом спеціаліста. Екскурсії входять до складу майже всіх туристичних пакетів, одні як частина туристичного продукту, інші як факультативний вид обслуговування. Водночас екскурсія є самостійною послугою, що відрізняється від інших найбільшою демократичністю. Відсутність необхідності виїзду за межі постійного місця проживання, відносно невисока вартість роблять екскурсійне обслуговування особливо популярним серед дітей і молоді. Крім соціального ефекту екскурсії мають й економічний, тому що можуть забезпечувати збільшення прибутку не тільки туристичних підприємств, але й музеїв, ботанічних садів, театрів, промислових підприємств, об'єктів природно-заповідного фонду тощо.

Успішна організація екскурсійного обслуговування забезпечується комплексом умов, кожна з яких є обов'язковою. Це і її ретельна підготовка, і правильність проведення, і особистість екскурсовода. Освітньо-професійною програмою підготовки фахівців спеціалізації «Географія рекреації та туризму» передбачається вивчення блоку професійно-орієнтованих дисциплін, до якого належить і дисципліна «Екскурсознавство».

«Екскурсознавство» як навчальна дисципліна має бути представлена як інтегрована науково-системна цілісність, що в узагальнено теоретичний спосіб відображає три важливі складові: теоретичне знання проведення екскурсійної діяльності, методичні способи проведення екскурсії та практичне застосування набутих навичок. Також передбачається написання студентами рефератів, виконання індивідуальних завдань, проведення науково-дослідної студентської роботи з питань удосконалення організації екскурсійної діяльності.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є розкриття сутності теорії екскурсійної справи, методики екскурсійної діяльності та практики туристсько-екскурсійних підприємств; значення екскурсійної діяльності в розвитку рекреації і туризму, особливості практики туристсько-екскурсійних підприємств.

Метою викладання навчальної дисципліни є формування у студентів теоретичних, професійних знань і практичних навичок, що дасть їм змогу

самостійно організовувати й планувати екскурсійну діяльність як складову туристсько-рекреаційної галузі; розробляти й проводити екскурсії; здійснювати екскурсійне обслуговування.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- оволодіти знаннями з організації екскурсійного обслуговування в індустрії туризму та рекреації;
- сформувати понятійний апарат екскурсійної справи;
- вивчити основні етапи підготовки екскурсії й сформувати вміння застосувати їх на практиці, розвивати уміння застосовувати прийоми розробки та ведення екскурсій;
- визначити місце екскурсійної діяльності в туристсько-рекреаційній галузі;
- сформувати розуміння образу екскурсовода та екскурсійну майстерність;
- виявити основні напрями та тенденції розвитку екскурсійного обслуговування в сучасних умовах;
- виявити основні напрями та тенденції розвитку екскурсійного обслуговування як складової туризму;
- набути навичок роботи з нормативними матеріалами щодо організації екскурсійної діяльності в туристичній індустрії;
- застосовувати теоретичні знання у вирішенні практичних завдань.

Згідно з вимогами освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми студенти мають досягти таких **результатів навчання:**

- знання про історію екскурсійної справи, основні положення екскурсійної теорії, основні поняття та терміни, класифікації екскурсій та вимоги до основних видів екскурсій;
- розуміння місця і ролі екскурсії в туристському бізнесі;
- знання про етапи та методику підготовки екскурсій та її методичне забезпечення;
- володіння технологічними особливостями розробки та ведення екскурсії, методики та техніки проведення екскурсій;
- знання про організаційні форми масової екскурсійної діяльності; особливості проведення різних видів екскурсій; організацію екскурсійної роботи в туристсько-екскурсійних організаціях;
- розуміння вимог до професії екскурсовода, особливостей показу і розповіді на екскурсії, професійну майстерність екскурсовода;
- вміння оперувати основними поняттями з екскурсознавства;
- вміння проектувати процес обслуговування туристів;

- вміння розробляти контрольний текст екскурсії, самостійно підготувати екскурсію і комплект документів до неї; розробляти і проводити екскурсії; аналізувати запропоновану екскурсію; аналізувати результати екскурсії;

- володіння окремими методичними прийоми ведення екскурсії, розробляти різні види екскурсій з урахуванням пізнавальних потреб екскурсантів; аналізувати потреби групи екскурсантів і використовувати необхідні форми роботи з ними.

Екскурсознавство має тісні міждисциплінарні зв'язки з такими напрямками туризму як організація і менеджмент туризму, технологія туристської діяльності, правове регулювання туристської діяльності. Нерозривно пов'язане екскурсознавство з циклом дисциплін природничо-наукової та загальноекономічної підготовки – «Туристське країнознавство», «Екологія»; циклом дисциплін гуманітарної та соціально-економічної підготовки – «Історія України», «Психологія», «Релігієзнавство», «Етика й естетика», «Культурологія», з багатьма загальноосвітніми дисциплінами – «Історія України», «Психологія», «Основи екології».

Вивчення дисципліни складається з підготовки до лекцій, семінарських та практичних занять згідно з програмою курсу, тематикою семінарських та практичних занять. Робота з вивчення дисципліни складається з лекцій, на яких розглядаються базові та проблемні питання курсу, роботи на семінарських та практичних заняттях та самостійної роботи студентів.

Аудиторна робота включає вивчення окремих питань під час лекцій, проведення практичних, семінарських занять, індивідуальних консультацій з викладачем, складання заліку з курсу. Після цього студенти повинні ознайомитись з основними розділами кожної теми відповідно до програми курсу за літературними джерелами й науково-методичною літературою.

Самостійна робота з дисципліни включає такі форми: опрацювання лекційного матеріалу; підготовка до практичних та семінарських занять; підготовка до поточного контролю; підготовка до проведення пробної екскурсії

Робота студента з опанування дисципліни починається зі слухання і записування лекції. Конспект допомагає в раціональній підготовці до практичних та семінарських занять, у виконанні практичних завдань, складанні заліку, вказує напрямок і обсяг подальшої роботи з інформаційними джерелами. На лекціях висвітлюються тільки основні теоретичні положення та найбільш актуальні проблеми, тому більшість питань виноситься для самостійного опрацювання. Підготовка до складання змістових модулів ведеться за питаннями поданими наприкінці кожного з них.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви модулів і тем	Кількість годин					
	Усього	У тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср
Модуль1. Екскурсійна теорія						
Тема 1. Еккурсознавство як наука	20	4	4			12
Тема 2. Сутність, функції, ознаки та класифікація екскурсій	26	6	6			14
Разом за модулем 1	46	10	10			26
Модуль2. Екскурсійна методика						
Тема 1. Технологія та методика підготовки екскурсії	28	6	6			16
Тема 2. Методика та техніка ведення екскурсії. Професійна майстерність екскурсовода	40	6	6			18
Разом за модулем 2	48	12	12			34
Індивідуальне завдання						16
Усього годин	120	22	22			76

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Розділ 1. Теорія екскурсійної справи

Тема 1. Екскурсознавство як наука

Лекція 1. Предмет і завдання курсу «Екскурсознавство». Предметно-об'єктна область науки. Місце і роль курсу в системі підготовки фахівців з рекреації та туризму. Наукова, навчальна та методична література.

Лекція 2. Історія та сучасний стан екскурсійної справи в Україні. Правові аспекти ведення та організації екскурсійної справи.

Тема 2. Сутність, функції, ознаки та класифікація екскурсій

Лекція 3. Дефініція поняття «екскурсія». Функції та ознаки екскурсії. Класифікація екскурсій: за змістом, складом та кількістю учасників, місцем проведення, формою проведення, способом пересування. Тематика та зміст екскурсій. Розвиток тематики екскурсії залежно від екскурсійних можливостей краю. Наявність та характер екскурсійних об'єктів.

Лекція 4. Екскурсійний метод пізнання. Поняття «екскурсійної методики». Показ і розповідь в екскурсії, види та особливості, їх поєднання. Шляхи вдосконалення екскурсійної методики. Вимоги екскурсійної методики.

Лекція 5. Екскурсія як педагогічний процес. Компоненти педагогічної діяльності екскурсовода.

Розділ 2. Технологія, методика та техніка розробки і ведення екскурсій

Тема 1. Технології та методика підготовки екскурсій

Лекція 6. Організація і зміст процесу розробки нової екскурсії. Творча група, її склад. Основні етапи підготовки нової екскурсії. Визначення мети та завдань екскурсії. Вибір теми. Відбір літератури та складання бібліографії. Пошуки інших джерел екскурсійного матеріалу: літературних, архівних, статистичних тощо.

Лекція 7. Відбір та вивчення екскурсійних об'єктів: види, класифікація об'єктів, критерії оцінки об'єктів. Складання картки об'єкта. Складання маршруту екскурсії. Об'їзд (обхід) маршруту. Підготовка контрольного тексту екскурсії. Комплектування «портфеля екскурсовода».

Лекція 8. Технологічна карта екскурсії. Відбір методичних прийомів проведення екскурсії. Визначення техніки проведення екскурсії. Складання методичної розробки. Індивідуальний текст екскурсії, структура, особливості.

Тема 2. Методика та техніка ведення екскурсій. Професійна майстерність екскурсовода

Лекція 9. Класифікація методичних прийомів. Методичні прийоми показу, руху, розповіді. Особливі методичні прийоми. Прийом демонстрації наочності. Засвоєння екскурсоводом методичних прийомів. Вимоги до техніки ведення екскурсій. Техніка проведення розповіді під час руху транспорту. Відповіді на питання екскурсантів. Паузи в екскурсії. «Портфель екскурсовода», техніка використання.

Лекція 10. Поняття «професійна майстерність екскурсовода». Вимоги до екскурсовода, його права та обов'язки. Особистість екскурсовода. Вміння та навички екскурсовода, їх формування. Мова екскурсовода.

Лекція 11. Компетентності екскурсовода. Робота гіда. Шляхи підвищення кваліфікації екскурсовода.

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Екскурсознавство як наука. Правові аспекти екскурсійної діяльності. Управління екскурсійною справою в ринкових умовах, організація сучасного екскурсійного обслуговування в Україні	2
2	Екскурсійна методика, вимоги та шляхи її вдосконалення	2
3	Функції та ознаки екскурсії, складові елементи. Класифікація екскурсій, тематика та зміст	2
4	Відбір, наявність, цінність, характер екскурсійних об'єктів	2
5	Професійна майстерність екскурсовода. Методичні прийоми ведення екскурсії	2
6	Складання маршруту та технологічної карта екскурсії	2
7	Розробка віртуального-туру	2
8	Розробка тематичної екскурсії країни світу	2
9	Розробка тематичної екскурсії обраним регіоном України	2
10	Розробка тематичної екскурсії м. Харків для обраної цільової аудиторії	2
11	Ведення тематичної екскурсії	2
<i>Всього</i>		22

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1

Екскурсознавство як наука. Правові аспекти екскурсійної діяльності. Управління екскурсійною діяльністю в ринкових умовах, організація сучасного обслуговування в Україні

Завдання: підготувати доповідь за однією з вказаних тем.

1. Зародження екскурсознавства, як науки.
2. Теорія екскурсійної справи, стадії її становлення.
3. Відомі вчені-екскурсіоністи.
4. Основні положення закону України «Про туризм» (вересень, 1995 р.).
5. Основні положення закону України «Про охорону культурної спадщини» (червень, 2000 р.).
6. Управління екскурсійною діяльністю.
7. Ринкові умови та їх вплив на екскурсійну діяльність.
8. Сучасне екскурсійне обслуговування в Україні та його особливості.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2

Екскурсійний метод пізнання. Вимоги екскурсійної методики. Екскурсійна методика, шляхи її вдосконалення

Завдання: підготувати доповідь за однією з вказаних тем.

1. Екскурсійний метод: характеристика та особливості.
2. Показ і розповідь – складові частини екскурсії та основні елементи.
3. Екскурсійна методика: складові частини та основні вимоги до них.
4. Методичні прийоми показу.
5. Методичні прийоми розповіді.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3

Поняття екскурсії. Функції та ознаки екскурсії. Класифікація екскурсій, тематика та зміст

Завдання: підготувати презентацію за однією з вказаних тем.

1. Поняття екскурсії за різними науковцями.
2. Функція наукової пропаганди та функція розширення світогляду у екскурсії.

3. Функція формування інтересів та організації дозвілля у екскурсії.
4. Інформаційна та пізнавальна функції екскурсії.
5. Загальні та специфічні ознаки екскурсії.
6. Скласти логічну блок-схему класифікації екскурсій за різними ознаками, зокрема метою, завданням, тематикою, змістом, складом і кількістю учасників, місцем проведення, засобами пересування, тривалістю та формою проведення.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4

Поняття екскурсійних об'єктів, їх наявність, цінність, характер

Завдання: провести бальну оцінку екскурсійних об'єктів за маршрутом по одній з центральних вулиць м. Харкова (вул. Сумська, Римарська, Петровського тощо) за наступними критеріями:

- пізнавальна цінність об'єкту,
- популярність об'єкту,
- незвичайність/виразність об'єкту,
- збереженість об'єкту,
- місцезнаходження об'єкту (зручність під'їзду тощо).

Підготувати презентацію РРТ з зображенням кожного з об'єктів, оцінкою та поясненням, щодо виставленого балу. Кількість об'єктів не повинна перевищувати 5.

Додаткове завдання (за бажанням, оцінюється додатковим балом): В кінці вказаної презентації додати слайд з оцінювання двох відомих екскурсійних об'єктів-символів будь-якої країни світу (Франція – Ейфелева вежа, Іспанія – Собор Святого Сімейства тощо) та поясненням щодо виставленого балу.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5

Показ та розповідь в екскурсії, їх поєднання.

Професійна майстерність екскурсовода

Ділова гра

Ділова гра складається з двох частин. Кожен зі студентів під час гри виступає у двох ролях: екскурсовода та експерта-аналітика. За бажанням студентів ділову гру можна провести на вулицях міста (у цьому разі темою екскурсій студенти вибирають одну з центральних вулиць міста).

Завдання екскурсовода: Представити на розсуд експертів-аналітиків частину власної розробленої екскурсії, зосереджуючи увагу на поєднанні елементів показу та розповіді. Тема екскурсії може бути пов'язана з будь-яким містом України за бажанням екскурсовода. Під час виступу обов'язково використовувати мультимедійну презентацію або інший графічний матеріал, за допомогою якого можна показувати об'єкти. Виступ до 10 хв.

Завдання експерта-аналітика: Оцінити роботу екскурсовода відповідним балом, особливо зосереджуючи увагу на вмінні поєднати розповідь та показ. Виставити спільну оцінку групи експертів-аналітиків щодо професійної майстерності екскурсовода. Виділити позитивні та негативні моменти.

Заключення: Загальна дискусія щодо найчастіших помилок екскурсоводів, найкращих шляхів поєднання показу та розповіді у екскурсії, шляхів покращення професійної майстерності. Голосування за наймайстернішого студента-екскурсовода, який отримує додаткові бали.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6

Складання маршруту та методичної розробки екскурсії

Завдання: скласти екскурсійну карту маршруту за наданою формою. Кількість об'єктів не повинна перевищувати 10. В кінці таблиці порахувати загальний час проведення екскурсії та кількість об'єктів. Тема екскурсії обирається за бажанням студента (тематична, екскурсія однією вулицею тощо).

№ об'єкту	Фото об'єкту	Назва та коротка характеристика об'єкту	Час показу	Час переходу/переїзду до наступного об'єкту

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 7

Розробка віртуальної екскурсії

Завдання: Розробити віртуальну екскурсію у програмі PREZI за визначними об'єктами будь-якої країни світу. Презентувати екскурсійну розробку. Звернути увагу на наглядність розробки, особливості роботи в програмі PREZI та можливості, які вона надає.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 8

Розробка тематичної екскурсії країни світу

Завдання: Розробити тематичну екскурсію країни світу за варіантами. За бажанням студент може вибрати власну тему екскурсії. Підготувати презентацію у програмі PPT або PREZI за вибором студента. Звернути увагу на формулювання привабливих назв, слоганів та описів об'єктів. Бажано користуватися художніми мовними засобами. Презентація не повинна вміщувати більше 12-15 слайдів.

Варіанти:

- I Шалене Ріо-де-Жанейро: від карнавалу до найгарячіших пляжів
- II Розкіш Монако: мрія на березі моря
- III Смачна Італія: піци та паста багато не буває!
- IV Найсмачніша кава під звуки вальсу. Подорож до Австрії
- V Наймодніша країна світу. Франція – столиця моди

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 9

Розробка тематичної екскурсії обраним регіоном України

Завдання: Розробити тематичну екскурсію регіоном України (області або історичної місцини) за варіантами. За бажанням студент може вибрати власний варіант екскурсії. Підготувати презентацію у програмі PPT або PREZI за вибором студента. Особливу увагу звернути на підбір графічного матеріалу, можливе використання коротких відео-роликів. Презентація не повинна вміщувати більше 12-15 слайдів.

Варіанти:

I Слобожанщина

II Буковина

III Київщина

IV Одещина

V Львівщина

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 10

Розробка оглядової екскурсії по м. Харкову

Завдання: розробити оглядову екскурсію по м. Харкову за групами по 2-3 учасники (бажано його центральною частиною). Екскурсія проводиться на вулицях міста. Маршрути екскурсій бажано поєднати між собою для економії часу студентів (зручності переміщення). Особливу увагу бажано звернути на подання інформації. Пропонується використовувати нестандартні підходи, шукати нову цікаву інформацію про відомі пам'ятки міста. Також додати гумору під час проведення екскурсії або деякі ігрові моменти (вікторина, змагання тощо).

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 11

Ведення тематичної екскурсії

Завдання: Розробити тематичну екскурсію за будь-якою країною, регіоном, містом світу. Підготувати презентацію у програмі PPT або PREZI. При виконанні використати усі отримані під час курсу компетенції. Вжитися у роль екскурсовода. Презентація не повинна вміщувати більше 12-15 слайдів.

ЗМІСТ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ

Технологічна карта екскурсії являє собою технологічний документ, що визначає логічну послідовність перегляду історико-культурних об'єктів на туристичному маршруті.

Студенти обирають тематичний напрям, за яким складають екскурсійний маршрут та оформлюють відповідно до встановлених норм технологічну карту тематичної екскурсії.

Тема екскурсії:

Тривалість:

Протяжність:

Автор-розробник:

Зміст екскурсії:

Маршрут екскурсії (в тому числі – в зимовий та літній період):

Ділянки переміщення по маршруту	Місця зупинок	Об'єкт показу	Тривалість огляду, хв	Основний зміст інформації	Вказівки по організації*	Методичні вказівки**
.....						

* вказуються кращі точки, ракурси огляду об'єктів показу, виходи екскурсантів із автобусу, конкретні моменти надання інформації.

** вказівки зі створення певного емоційно-психологічного настрою екскурсантів, з використання конкретних методичних прийомів ведення екскурсії.

До розробленої екскурсії укомплектовують «портфель екскурсовода», в який включаються фотографії, географічні карти, схеми, креслення, малюнки, зразки продукції тощо. Портфель екскурсовода – умовне найменування комплекту наочних посібників, які у ході проведення екскурсії. Ці посібники зазвичай вкладаються у папці чи невеличкому портфелі. Такі «портфелі» створюються, зазвичай, з кожної теми. Вони є постійним супутником екскурсовода і допомагають зробити будь-яку подорож у минуле й сьогодення більш захоплюючим і корисним. Зміст «портфеля» диктується темою екскурсії. Методику демонстрації наочних посібників перевіряють на маршруті. Перелік наочних матеріалів певної теми, включених в «портфель екскурсовода», повинен уточнюватися протягом усього розробки нової екскурсійної теми.

ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Форма контролю
1	Історія та сучасний стан екскурсійної справи в Україні. Правові аспекти екскурсійної діяльності	6	Усне опитування
2	Класифікація екскурсій: за змістом, складом та кількістю учасників, місцем проведення, формою проведення, способом пересування	8	Усне опитування
3	Відбір методичних прийомів проведення екскурсії. Індивідуальний текст екскурсії.	6	Усне опитування
4	Методичні прийоми розповіді: екскурсійної довідки, опису, пояснення, коментування, репортажу, цитування, запитань-відповідей, посилення на очевидців, завдань, новизни матеріалу, літературного монтажу, співучасті, дискусійної ситуації, зіткнення суперечливих версій, персоніфікації, проблемної ситуації, відступу, індукції, дедукції тощо.	8	Усне опитування
5	Характерні особливості проведення міських (пішохідних та з використанням транспорту), замських, музейних, виробничих, комплексних екскурсій.	6	Усне опитування
6	Особливості проведення екскурсій за різною тематикою: історичною, мистецтвознавчою, архітектурною, літературною, природознавчою	6	Усне опитування
7	Диференційний підхід до екскурсійного обслуговування. Соціально-демографічні, соціально-професійні основи та соціально-психологічні фактори диференціації.	6	Усне опитування
8	Особливості підготовки та проведення екскурсій для дітей, молоді, для місцевого населення, туристів, окремих учасників. Основні критерії оцінки екскурсії.	8	Усне опитування
9	Методика розбору екскурсії. Аналіз карток прослуховування. Рецензування методичної документації екскурсії.	6	Усне опитування

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Методичне забезпечення:

1. Сегіда К. Ю. Екскурсознавство: методичні рекомендації для самостійної роботи студентів-магістрантів, які навчаються за спеціальностями «Економічна та соціальна географія» і «Географія рекреації і туризму». – Харків, 2015. – 44 с.

Базова:

1. Бабарицька В. К. Екскурсознавство і музеєзнавство. Навчальний посібник / В. К. Бабарицька, А. Я. Короткова, О. Ю. Малиновська – Київ: Альтерпрес, 2007. – 464 с.

2. Багрова Л. А. Физико-географические основы рекреационной географии / Л. А. Багрова, П. Д. Подгородецкий – Симферополь: СГУ, 2000. – 63 с.

3. Горбунов В. С. Туристичний ринок і тенденції його розвитку / В. С. Горбунов. – Москва: Юніті, 2007. – 257 с.

4. Долженко Г. П. Екскурсійна справа / Г. П. Долженко. – Москва: ІКЦ «МарТ», 2005. – 272 с.

5. Ємельянов Б. В. Екскурсознавство. Навчальний посібник / Б. В. Ємельянов. – Москва: Турист, 2005. – 216 с.

6. Закон України «Про туризм»: за станом на 25.01.2003 р. – Київ: офіційне Парламентське видавництво, 2003. – 20 с.

7. Любіцева О. О. Методика розробки турів. Навчальний посібник / О. О. Любіцева – Київ: Альтепрес, 2003. – 104 с.

8. Мацола В. І. Рекреаційно-туристичний комплекс України. НАН України. Інститут регіональних досліджень / В. І. Мацола. – Львів: «Наукова думка», 2001. – 156 с.

9. Мироненко Н. С. Рекреационная география / Н. С. Мироненко, И. П. Твердохлебов. – Москва: МГУ, 1999. – 207с.

10. Смолій В. А. Енциклопедичний словник-довідник з туризму / В. А. Смолій, В. К. Федорченко, В. І. Цибух. – Київ: Видавничий Дім «Слово», 2006. – 372 с.

11. Устименко Л. М. Історія туризму. Навчальний посібник / Л. М. Устименко, І. Ю. Афанасьєв. – Київ: Альтерпрес, 2008. – 320 с.

12. Федорченко В. К. Історія туризму в Україні / В. К. Федорченко, Т. А. Дьорова, В. А. Смолій. – Київ: Вища школа, 2002. – 195 с.

13. Федорченко В. К. Історія екскурсійної діяльності в Україні / В. К. Федорченко, О. М. Костюкова, Т. А. Дьорова, М. М. Олексійко. – Київ: Кондор, 2004. – 164 с.

Додаткова:

1. Абрамов В. В. Проблеми удосконалення системи підготовки і менеджменту персоналу екскурсійної сфери туристської галузі України. Коммунальное хозяйство городов. Научно-технический сборник / В. В. Абрамов, М. М. Покогодна. – Київ: Техніка, 2007. – 211 с.

2. Дьякова Р. А. История экскурсионного дела в СССР. Учебное пособие / Р. А. Дьякова. – Москва: ЦРИБ Турист, 2000. – 72 с.

3. Дьякова Р. А. Основы экскурсоведения: Учебное пособие для слушателей фак.общ. профессий педагогических институтов / Р. А. Дьякова, Б. В. Емельянов, П. А. Пасечный. – Москва: Эксмо, 2001. – 256 с.

4. Жарков А. Д. Экскурсия как педагогический процесс. Методические рекомендации / А. Д. Жарков. – Москва: ЦРИБ Турист, 1995. – 40 с.

5. Заломихин В. И. Экскурсионное обслуживание на транспортных маршрутах. Методические рекомендации / В. И. Заломихин. – Москва: ЦРИБ Турист, 1992. – 46 с.

6. Иванов А. Е. Элементы педагогики в экскурсионной работе. Методические рекомендации / А. Е. Иванов, Б. И. Хозиев, А. А. Малышев. – Москва: ЦРИБ Турист, 2001. – 62 с.

7. Илюхин М. М. Особенности и средства показа в экскурсии. Методические рекомендации / М. М. Илюхин – Москва: ЦРИБ Турист, 1990. – 80 с.

8. Илюхин М. М. Рассказ на экскурсии. Методические рекомендации / М. М. Илюхин. – Москва: ЦРИБ Турист, 2001. – 48 с.

9. Костюкова О. М. Концептуальні аспекти удосконалення викладання основ екскурсійної справи у вищих навчальних закладах для студентів спеціальності «Туризм» [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://tourlib.net/statti_ukr/kostjukova.htm

10. Мальцева Л. В. «Організація екскурсійних послуг» як навчальна дисципліна [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://tourlib.net/statti_ukr/malceva2.htm

11. Мальцева Л. В. Методика организации и проведения производственных экскурсий [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://tourlib.net/statti_tourism/ekskurs-p.htm

12. Пасечный П. С. Туризм и экскурсии / П. С. Пасечный. – Москва: Наука, 1993. – 230 с.

13. Седова Н. А. Культурно-просветительный туризм: Учебное пособие / Н. А. Седова. – Москва: Советский спорт, 1986. – 96 с.

14. Хуусконен Н. М. Практика экскурсионной деятельности / Н. М. Хуусконен, Т. М. Глушанок. – Санкт-Петербург: «Издательский дом Герда», 2006. – 208 с.

Інформаційні ресурси:

1. Все о туризме – электронна бібліотека. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://tourlib.net/>

2. Закон України про туризм [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1282-15>

3. Про затвердження Державної програми розвитку туризму на 2002-2010 роки [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.uapravo.net/akty/administratsija-resolution/akt5qexq9g.htm>

4. Про затвердження Положення про порядок видачі дозволів на право здійснення туристичного супроводу фахівцям туристичного супроводу [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1344-04>

ПИТАННЯ (КЛЮЧОВІ ПОНЯТТЯ) ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Модуль 1. Теорія екскурсійної справи	
Тема 1. Екскурсознавство як наука	
<i>Ключові поняття:</i>	<i>Знати/вміти:</i>
Екскурсійна теорія, державне регулювання туристичної галузі, екскурсознавство	Історію та сучасний стан екскурсійної справи в Україні, правові аспекти екскурсійної діяльності, предмет, завдання, мету, роль екскурсознавства в системі підготовки фахівців з туризму.
Тема 2. Сутність, функції, ознаки та класифікація екскурсій	
<i>Ключові поняття:</i>	<i>Знати/вміти:</i>
Екскурсія, функції екскурсій, екскурсійна методика, педагогіка, педагогічний екскурсійний процес, педагогічна техніка, класифікація, оглядова екскурсія, тематична екскурсія.	Екскурсійний процес, форми пізнання, на які спирається екскурсія, їх складові, закономірності екскурсій, завдання екскурсовода, історія формування поняття «екскурсія», зміст поняття у різні часи. Співвідношення цілей, ідей і форм проведення екскурсій; ознаки екскурсій як одного з видів культурно-просвітницької діяльності. Функції екскурсій: наукової пропаганди, інформації, організації культурного дозвілля, світоглядна, комунікативна. Екскурсійна методика, її складові Педагогічний екскурсійний процес, рівні дедуктивного пояснення, складові майстерності екскурсовода, педагогічна техніка, класифікації екскурсій за різними ознаками.
Модуль 2. Технологія, методика та техніка розробки і ведення екскурсій	
Тема 1. Технологія та методика підготовки екскурсій	
<i>Ключові поняття:</i>	<i>Знати/вміти:</i>
Екскурсія, творча група, «портфель екскурсовода», контрольний текст екскурсій.	Створення нової екскурсій. Підготовка та проведення нової екскурсій. Ступені підготовки нової екскурсій. попередня робота над екскурсією, безпосередня робота, завершальний ступінь. Мета та завдання екскурсій. Зміст «портфеля» екскурсовода. Текст екскурсій, вимоги до нього. Вказівки та організаційні питання екскурсійного процесу.
Тема 2. Методика та техніка ведення екскурсій. Професійна майстерність екскурсовода	
<i>Ключові поняття:</i>	<i>Знати/вміти:</i>
Методика, методичні прийоми. Професійна майстерність екскурсовода.	Методичні прийоми показу та розповіді на екскурсій, завдання методичних прийомів, особливі методичні Методика публічного спілкування.прийоми. Складові та принципи екскурсійної майстерності, фактори, від яких залежить її рівень. Особливості визначення особистості екскурсовода, його здібності (комунікативні, організаторські, комунікативні, особисті).

УКРАЇНО-АНГЛО-РОСІЙСЬКИЙ ГЛОСАРІЙ

<i>Безпосередня розробка екскурсії</i>	другий етап розробки екскурсії, що включає складання екскурсійного маршруту, обробку фактичного матеріалу, роботу над змістом екскурсії, її основною частиною, що складається з декількох основних питань; написання контрольного тексту, роботу над методикою проведення екскурсії; вибір найбільш ефективних методичних прийомів показу і розповіді під час проведення екскурсії; підготовку методичної розробки нової екскурсії, написання екскурсоводами індивідуальних текстів.
<i>Непосредственная разработка экскурсии</i>	второй этап разработки экскурсии, включает составление экскурсионного маршрута, обработку фактического материала, работу над содержанием экскурсии, ее основной частью, состоящей из нескольких основных вопросов; написание контрольного текста, работу над методикой проведения экскурсии выбор наиболее эффективных методических приемов показа и рассказа во время проведения экскурсии подготовку методической разработки новой экскурсии, написание экскурсоводами индивидуальных текстов.
<i>Immediate development of excursions</i>	the second phase of development of the tour, including the tour route assembly, processing of factual material, work on the content of the tour, its main part, consisting of several main issues; writing text control, work on the methodology of the tour; selection of the most effective teaching methods to show and stories during the tour; development of new training methodical tours, individual guides writing texts.
<i>Ведуча підтема</i>	композиційний центр екскурсії, навколо якого будується вся розповідь екскурсії, що сприяє глибшому розкриттю змісту екскурсії, робить її переконливою і такою, що запам'ятовується.
<i>Ведущая подтема</i>	композиционный центр экскурсии, вокруг которого строится весь рассказ экскурсии, способствует более глубокому раскрытию содержания экскурсии, делает ее

	убедительной и запоминающейся.
<i>Lead Topic</i>	tours compositional center around which the entire story is based tour that promotes deeper disclosure content of the tour, making it a compelling and memorable.
Виразність об'єкту	взаємодія об'єкту з фоном, навколишнім середовищем – будівлями, спорудами, природою.
<i>Выразительность объекта</i>	взаимодействие объекта с фоном, окружающей средой – зданиями, сооружениями, природой.
<i>Expression of object</i>	object interaction with the background environment – buildings, structures, nature.
Відчуття	чуттєвий образ, психічний процес відображення людським мозком окремих властивостей предметів і явищ.
<i>Ощущения</i>	чувственный образ, психический процесс отражения человеческим мозгом отдельных свойств предметов и явлений.
<i>Perception</i>	sensual image, the mental process of mapping the human brain specific properties of objects and phenomena.
Демонстрація	публічний показ, розрахований на групове сприйняття якого-небудь предмету або явища як дії певної особи, що представляє об'єкт для огляду групою людей (екскурсантів, студентів, учнів).
<i>Демонстрация</i>	публичный показ, рассчитанный на групповое восприятие какого-либо предмета или явления как действия определенного лица, представляющего объект для осмотра группой людей (экскурсантов, студентов, учащихся).
<i>Demonstration</i>	public display, designed for group perception of an object or phenomenon as the actions of a person, which is an object for review by a group of people (tourists, students, pupils).
Державне регулювання туристичної галузі	сукупність форм і методів цілеспрямованого впливу органів державної влади на розвиток туристичної галузі і створення умов для ефективної співпраці органів державної влади, місцевого самоврядування та приватного сектора щодо розвитку туризму через різні механізми: адміністративні, організаційні, економічні, правові, екологічні тощо.

<i>Государственное регулирование туристической отрасли</i>	совокупность форм и методов целенаправленного воздействия органов государственной власти на развитие туристической отрасли и создание условий для эффективного сотрудничества органов государственной власти, местного самоуправления и частного сектора по развитию туризма через различные механизмы: административные, организационные, экономические, правовые, экологические и т.
<i>State regulation of the tourism industry</i>	a set of forms and methods of targeting public authorities in the tourism industry and create conditions for effective cooperation between public authorities, local governments and the private sector for the development of tourism through various mechanisms: administrative, organizational, economic, legal, environmental, etc.
Діяльність екскурсантів	вираження активності в таких формах, як спостереження, вивчення, дослідження об'єктів.
<i>Деятельность экскурсантов</i>	выражение активности в таких формах, как наблюдение, изучение, исследование объектов.
<i>Activity of tourists</i>	expression activity in such forms as observation, study, research facilities.
Діяльність екскурсовода	форма вираження активності, що складається з ряду дій, головні з них – підготовка і проведення екскурсій.
<i>Деятельность экскурсовода</i>	форма выражения активности, состоит из ряда действий, главные из них – подготовка и проведение экскурсий
<i>Activities of the guide</i>	form of expression activity, which consists of a series of actions, chief among them – the preparation and excursions
Діяльність	активність людини, яка спрямована на досягнення поставленої мети.
<i>Деятельность</i>	активность человека, которая направлена на достижение поставленной цели.
<i>Activity</i>	human activity that aims to achieve this goal.
Довільна увага (свідома, навмисна)	увага, що характеризується активністю, вимагає вольових зусиль людини, спрямовується і утримується за допомогою завдання бути уважним. В екскурсії цей вид уваги активізується правильно побудованим розповіддю і вибором об'єктів.

<p><i>Произвольное внимание</i> (<i>сознательная, намеренная</i>)</p>	<p>внимание, что характеризуется активностью, требует волевых усилий человека, направляется и удерживается с помощью задачи быть внимательным. В экскурсии этот вид внимания активизируется правильно построенным рассказом и выбором объектов.</p>
<p><i>Random attention</i> (<i>conscious, deliberate</i>)</p>	<p>attention, characterized by activity requires human willpower, directed and financed by the task to be attentive. In this type of trips account is activated properly constructed story and select items.</p>
<p><i>Екскурсійна майстерність</i></p>	<p>особливий вид мистецтва, який крім власної специфічної професійної основи, включає елементи інших видів майстерності (педагогічної, лекторської та ін.). Така майстерність незаперечно визначається рівнем якості виконання тих методичних рекомендацій, які забезпечують високу якість подання екскурсійного матеріалу. В той же час, робота екскурсовода має творчий характер, який значною мірою реалізується завдяки особистим рисам екскурсовода.</p>
<p><i>Экскурсионное мастерство</i></p>	<p>особый вид искусства, который кроме своей специфической профессиональной основы, включает элементы других видов мастерства (педагогической, лекторской и др.). Такое мастерство неоспоримое определяется уровнем качества выполнения тех методических рекомендаций, обеспечивающих высокое качество представления экскурсионного материала. В то же время, работа экскурсовода имеет творческий характер, в значительной мере реализуется благодаря личным качествам экскурсовода.</p>
<p><i>Excursion skills</i></p>	<p>a special kind of art, which in addition to their own specific professional basis, includes elements of other types of skills (teaching, lecturing, etc.). This undeniable skill level as determined by the implementation of the guidelines, which provide high quality tour presentation material. At the same time, work has a creative of the guide, which largely realized through personal traits guide.</p>

<i>Екскурсійна методика</i>	сукупність чітких правил і вимог до екскурсії; сума методичних прийомів підготовки й проведення екскурсії.
<i>Экскурсионная методика</i>	совокупность четких правил и требований к экскурсии сумма методических приемов подготовки и проведения экскурсии.
<i>Excursion technique</i>	set clear rules and requirements for excursions; the amount of instructional techniques and training of tour.
<i>Екскурсійна теорія</i>	сукупність понять: функції екскурсії, її основні ознаки та аспекти; особливості показу і розповіді; екскурсійний метод; класифікація екскурсій; диференційований підхід до екскурсійного обслуговування; методологія і методика; елементи екскурсійної педагогіки і логіки; основи професійної майстерності екскурсовода.
<i>Экскурсионная теория</i>	совокупность понятий: функции экскурсии, ее основные признаки и аспекты; особенности показа и рассказа; экскурсионный метод; классификация экскурсий; дифференцированный подход к экскурсионному обслуживанию; методология и методика; элементы экскурсионной педагогики и логики; основы профессионального мастерства экскурсовода.
<i>Excursion theory</i>	a set of concepts, features tours of its main features and aspects; display features and stories; guided method; classification excursions; differentiated approach to the excursions; methodology and technique; elements excursion pedagogy and logic; basics of professional skill guide.
<i>Екскурсія</i>	організований, супроводжуваний поясненнями показ чого-небудь (творів мистецтва, пам'яток минулого, будь-яких споруд, механізмів), який проводиться за певним планом з освітньою або ознайомчою метою.
<i>Экскурсия</i>	организованный, сопровождаемый объяснениями показ чего-либо (произведений искусства, памятников прошлого, любых сооружений, механизмов), который проводится по определенному плану с образовательной или ознакомительной целью.

<i>Excursion</i>	organized, accompanied by explanations show something (art, monuments of the past, any buildings, machinery), which takes on a definite plan for educational or educational purposes.
Екскурсывод	фізична особа, що проводить діяльність, пов'язану з туристичним супроводом і яка в установленому порядку отримала дозвіл на право здійснення туристичного супроводу, крім осіб, які працюють на відповідних посадах підприємств, установ, організацій, яким належать чи які обслуговують об'єкти відвідування.
<i>Экскурсовод</i>	физическое лицо, осуществляющего деятельность, связанную с туристическим сопровождением и которая в установленном порядке получила разрешение на право осуществления туристического сопровождения, кроме лиц, работающих на соответствующих должностях предприятий, учреждений, организаций, которым принадлежат или которые обслуживают объекты посещения.
<i>Guide</i>	person conducting activities related to tourism and which support the established order received permission to conduct tourist guiding, except those who work in the respective positions of enterprises, institutions and organizations that own or facilities serving visitors.
Екскурсознавство	комплексна наукова дисципліна, що розкриває теорію, методологію та методику екскурсійної діяльності, історію екскурсійної справи та узагальнюючу практику туристично-екскурсійних установ, функції, що виконує екскурсія.
<i>Экскурсоведение</i>	комплексная научная дисциплина, которая раскрывает теорию, методологию и методику экскурсионной деятельности, историю экскурсионного дела и обобщающую практику туристско-экскурсионных учреждений, функции, которые выполняет экскурсия.
<i>Excursion study</i>	complex scientific discipline that reveals the theory, methodology and techniques of excursion history excursion business and generalized practice of tourist excursions institutions function, performing tour.

<i>Завдання екскурсії</i>	повідомити знання аудиторії і викликати інтерес у людей до конкретної галузі знань.
<i>Задания экскурсии</i>	сообщить знания аудитории и вызвать интерес у людей к конкретной области знаний.
<i>Task of excursions</i>	inform the audience about some knowledge and generate interest in people to a particular area.
<i>Завдання методичних прийомів</i>	забезпечити найкращу дієвість екскурсійного методу повідомлення знань аудиторії.
<i>Задания методических приемов</i>	обеспечить лучшую действенность экскурсионного метода сообщения знаний аудитории.
<i>Task of the methodological approaches</i>	provide the best method of message effectiveness excursion knowledge of the audience.
<i>Загальна методика</i>	способи та вимоги навчання, які служать основою при вивченні багатьох наук (послідовність і чіткість викладу навчального матеріалу, його доступність для аудиторії).
<i>Общая методика</i>	способы и требования обучения, которые служат основой при изучении многих наук (последовательность и четкость изложения учебного материала, его доступность для аудитории).
<i>General method</i>	Learning methods and requirements that are the basis for the study of many sciences (consistency and clarity of teaching material, its accessibility to the audience).
<i>Заклучна ступінь</i>	третій етап розробки екскурсії, що складається з прийому (захисту) екскурсії на маршруті.
<i>Заклучительная ступень</i>	третий этап разработки экскурсии, состоящий из приема (защиты) экскурсии на маршруте.
<i>The final level</i>	The third stage of development of excursions, consisting of protection of excursions route.
<i>Композиція</i>	побудова, з'єднання, складання окремих частин у ціле. Цей термін пов'язаний з поняттями «структура» і «конструкція».
<i>Композиция</i>	построения, соединения, составления отдельных частей в целое. Этот термин связан с понятиями «структура» и «конструкция».

Composition	construction, connection, assembling individual parts into a whole. The term is associated with the concepts of "structure" and "structure".
Комунікативний компонент діяльності екскурсовода	уміння встановити ділові відносини з групою, водієм автобуса, працівниками музею, методистами бюро, керівником методичної секції і з іншими екскурсоводами.
<i>Коммуникативный компонент деятельности экскурсовода</i>	умение установить деловые отношения с группой, водителем автобуса, работниками музея, методистами бюро, руководителем методической секции и с другими экскурсоводами.
<i>The communicative component of the guide</i>	ability to establish a business relationship with the group, a bus driver, the museum, methodists of bureau manager methodological section and other guides.
Конструктивний компонент діяльності екскурсовода	уміння відібрати і правильно оформити екскурсійний матеріал, перебудувати план проведення екскурсії, схему використання методичного прийому, зміст своєї інформації.
<i>Конструктивный компонент деятельности экскурсовода</i>	умение отобрать и правильно оформить экскурсионный материал, перестроить план проведения экскурсии, схему использования методического приема, содержание своей информации.
<i>The structural component of the guide</i>	ability to select the right material arrange sightseeing, tours of restructure plan, scheme using methodological procedure, meaning their information.
Контрольний текст екскурсії	ретельно підібраний і вивірений по джерелах матеріал, який є основою для всіх екскурсій за даною темою.
<i>Контрольный текст экскурсии</i>	тщательно подобранный и выверенный по источникам материал, который является основой для всех экскурсий по данной теме.
<i>Control text of tours</i>	carefully selected and verified by source material, which is the basis for all excursions on this topic
Кульмінація	точка, момент найвищої напруги у розвитку фабульного дії.
<i>Кульминация точка</i>	момент наивысшего напряжения в развитии фабульного действия.
<i>Culmination point</i>	the moment of highest tension in the fable of action.

Мета екскурсії	це те, заради чого показуються екскурсантам пам'ятники історії і культури та інші об'єкти.
<i>Цель экскурсии</i>	это то, ради чего показываются экскурсантам памятники истории и культуры и другие объекты.
<i>The purpose of excursions</i>	the reason for which the tourists appear monuments of history and culture and other facilities.
Методична розробка	документ, який визначає, як провести дану екскурсію, як краще організувати показ пам'яток, яку методику і техніку ведення слід застосувати, щоб екскурсія пройшла ефективно.
<i>Методическая разработка</i>	документ, который определяет, как провести данную экскурсию, как лучше организовать показ памятников, какую методику и технику ведения следует применить, чтобы экскурсия прошла эффективно.
<i>Methodical development</i>	document which defines how to conduct this tour, showing how best to organize monuments that driving technique and technology to apply to the tour was efficiently.
Назва екскурсії	мовне вираження, що у прямій і непрямій формі позначає зміст.
<i>Название экскурсии</i>	языковое выражение, в прямой и косвенной форме обозначает содержание.
<i>Name of excursions</i>	linguistic expression that directly and indirectly indicates content.
Незвичайність (екзотичність) об'єкта	особливість, неповторність пам'ятника історії та культури, будівлі, споруди.
<i>Необычность (экзотичность) объекта</i>	особенность, неповторимость памятника истории и культуры, здания, сооружения.
<i>Unusual (exotic) of the feature</i>	unique historical and cultural monuments, buildings, structures.
Обсяг уваги	кількість об'єктів, яке може бути сприйнято і відображене людиною у відносно короткий термін часу.
<i>Объем внимание</i>	количество объектов, которое может быть воспринято и запечатлено человеком в относительно короткий период времени.

The amount of attention	the number of objects that can be seen and the man displayed a relatively short period of time.
Оглядова екскурсія	багатотемна, багатопланова екскурсія, під час проведення якої використовується історичний і сучасний матеріал; будується на показі самих різних об'єктів (пам'яток історії та культури, будівель і споруд, природних об'єктів, місць знаменитих подій, елементів благоустрою міста, промислових і сільськогосподарських підприємств і т. д.).
<i>Обзорная экскурсия</i>	многотемная, многоплановая экскурсия, во время проведения которой используется исторический и современный материал; строится на показе самых различных объектов (памятников истории и культуры, зданий и сооружений, природных объектов, мест знаменитых событий, элементов благоустройства города, промышленных и сельскохозяйственных предприятий и т. д.).
<i>Excursion</i>	multifaceted tour, during which uses historical and contemporary material; based on display of various objects (historical and cultural monuments, buildings, natural sites, places of famous events, elements of city beautification, industrial and agricultural enterprises, and ets.).
Організаторський компонент діяльності екскурсорода	уміння здійснити керівництво групою, організувати повідомлення інформації, направити увагу екскурсантів на необхідні об'єкти, забезпечити виконання програми обслуговування.
<i>Организаторский компонент деятельности экскурсовода</i>	умение осуществит руководство группой, организовать сообщение информации, направит внимание экскурсантов на необходимые объекты, обеспечить выполнение программы обслуживания.
<i>Organizational component of the guide</i>	ability to implement management group to organize the message information to direct the attention of tourists to the appropriate facilities to provide program services.
Оцінка екскурсії	висновки екскурсанта, до яких його підводить екскурсорода по завершенню екскурсії.
<i>Оценка экскурсии</i>	выводы экскурсанта, к которым его подводит экскурсовод по завершению экскурсии.

<i>Assessment of excursions</i>	conclusions of tourists, which brings his guide at the end of the tour.
<i>Педагогічна техніка екскурсорода</i>	комплекс знань, умінь і навичок, необхідних педагогу для того, щоб ефективно застосовувати на практиці (інструментувати) обрані ним методи педагогічного впливу.
<i>Педагогическая техника экскурсовода</i>	комплекс знаний, умений и навыков, необходимых педагогу для того, чтобы эффективно применять на практике (инструментировать) выбранные им методы педагогического воздействия.
<i>Educational technology guide</i>	set of knowledge and skills necessary for the teacher to effectively apply in practice (orchestrate) elected teaching methods influences.
<i>Перемикання уваги</i>	особливість свідомості, що виражається у здатності переносити його з одного спостережуваного об'єкта на інший; переміщення уваги екскурсантів з показу на розповідь, зміна видів діяльності (наприклад, спостереження і вивчення об'єктів).
<i>Переключение внимания</i>	особенность сознания, выражается в способности переносить его с одного наблюдаемого объекта на другой; перемещение внимания экскурсантов с показа на рассказ, смена видов деятельности (например, наблюдения и изучения объектов).
<i>Switching attention</i>	feature of consciousness, resulting in the ability to carry it from one object to another observed; move the attention of tourists from the show for a story, change activities (eg, observation and study of objects).
<i>Пізнавальна цінність</i>	цінність об'єкта з конкретною історичною подією, з певною епохою, життям і творчістю відомого діяча науки і культури, художні достоїнства пам'ятника, можливість їх використання в естетичному вихованні учасників екскурсії.
<i>Познавательная ценность</i>	ценность объекта с конкретным историческим событием, с определенной эпохой, жизнью и творчеством известного деятеля науки и культуры, художественные достоинства памятника, возможность их использования в эстетическом воспитании участников экскурсии.

<i>Cognitive value</i>	value of object with a specific historical event, a certain era, the life and work of famous scientists and artists, artistic merit monument, the possibility of their use in aesthetic education of the participants of the tour.
Пізнавальний компонент діяльності екскурсовода	вміння удосконалювати зміст екскурсій, методику і техніку їх проведення; аналізувати особливості екскурсійного процесу, результати своєї діяльності і на цій основі удосконалювати педагогічну майстерність; диференційовано підходити до різних груп екскурсантів.
<i>Познавательный компонент деятельности экскурсовода</i>	умение совершенствовать содержание экскурсий, методику и технику их проведения; анализировать особенности экскурсионного процесса, результаты своей деятельности и на этой основе совершенствовать педагогическое мастерство; дифференцированно подходить к различным группам экскурсантов.
<i>Cognitive component of the guide</i>	skill which help to improve the content of excursions, method and technique of their conduct; analyze features tour process, its performance and on this basis to improve teaching skills; differentiated approach to different groups of tourists.
Показ	процес реалізації принципу наочності, наочний спосіб ознайомлення з екскурсійним об'єктом або декількома об'єктами одночасно (наприклад, з пам'ятником архітектури або з архітектурним ансамблем).
<i>Показ</i>	процесс реализации принципа наглядности, наглядный способ ознакомления с экскурсионным объектом или несколькими объектами одновременно (например, с памятником архитектуры или с архитектурным ансамблем).
<i>Showing</i>	the process of implementing the principle of clarity, visual way of exploring excursion object or multiple objects simultaneously (eg, a monument of architecture or architectural ensemble).
Показ об'єкта	система цілеспрямованих дій екскурсовода і екскурсантів, спостереження об'єктів під керівництвом кваліфікованого фахівця; припускає аналіз об'єктів, активну самостійну роботу екскурсантів.

<i>Показ объекта</i>	система целенаправленных действий экскурсовода и экскурсантов, наблюдение объектов под руководством квалифицированного специалиста; предполагает анализ объектов, активную самостоятельную работу экскурсантов.
<i>Showing object</i>	system targeted actions and guide tourists, monitoring facilities under the supervision of a qualified professional; involves the analysis of objects, independent work actively tourists.
<i>Попередня робота</i>	перший етап розробки екскурсії, підбір матеріалів для майбутньої екскурсії, їх вивчення (тобто процес накопичення знань по даній темі, визначення мети і завдань екскурсії).
<i>Предыдущая работа</i>	первый этап разработки экскурсии, подбор материалов для будущей экскурсии, их изучение (то есть процесс накопления знаний по данной теме, определение цели и задач экскурсии).
<i>Previous work</i>	first stage of development, selection of materials for the upcoming tour, their study (ie, the accumulation of knowledge on the topic of goal and objectives of the tour).
<i>Портфель экскурсовода</i>	комплект наочних зразків для екскурсії, які мають доповнювати і відновлювати відсутні ланки зорового ряду, тобто сприяти більш ґрунтовному освідомленню теми екскурсії за допомогою використання зорового та слухового аналізатора слухача.
<i>Портфель экскурсовода</i>	комплект наглядных образцов для экскурсии, которые должны дополнять и восстанавливать недостающие звенья зрительного ряда, то есть способствовать более основательном осведомления темы экскурсии посредством использования зрительного и слухового анализатора слушателя.
<i>Guide`s portfolio</i>	kit samples for visual tours that are complementary to and recover missing links visual range, that contribute to a more thorough osvidomlennyyu theme tours through the use of visual and auditory analyzer listener.
<i>Приватна методика</i>	способи і прийоми навчання виховання дітей та дорослих, прийоми спостереження, вивчення і дослідження тих чи інших об'єктів.

<i>Частная методика</i>	способы и приемы обучения воспитания детей и взрослых, приемы наблюдения, изучения и исследования тех или иных объектов.
<i>Private technique</i>	methods and techniques of education of children and adults, methods of observation, study and research of various objects.
Приєм абстрагування	методичний прийом під час ведення екскурсії, що являє собою уявний процес виділення з цілого яких-небудь частин з метою подальшого глибокого спостереження.
<i>Прием абстрагирования</i>	методический прием при ведении экскурсии, представляет собой воображаемый процесс выделения из целого каких-либо частей с целью дальнейшего глубокого наблюдения.
<i>Reception abstraction</i>	methodological procedure while conducting the tour, which is a mental process of allocation of a part of any depth to further observation.
Професійна майстерність екскурсовода	особливий вид мистецтва, який побудовано на активному використанні і вмiлому поєднанні показу і розповіді; участі в процесі сприйняття взаємодії таких компонентів, як екскурсовод, екскурсант і екскурсійні об'єкти; використанні методичних прийомів проведення екскурсії; володінні специфічними вміннями і навичками, які притаманні даній професії.
<i>Профессиональное мастерство экскурсовода</i>	особый вид искусства, который построен на активном использовании и умелом сочетании показа и рассказа; участия в процессе восприятия взаимодействия таких компонентов, как экскурсовод, экскурсант и экскурсионные объекты; использовании методических приемов проведения экскурсии владении специфическими умениями и навыками, которые присущи данной профессии.
<i>Professional skill guide</i>	a special kind of art that is based on active use and skillful combination of impressions and stories; Participation in the perception of the interaction of components such as the guide, tourists and sightseeing facilities; use teaching methods of the tour; possession of specific skills and skills that are inherent to the profession.

<i>Розповідь</i>	умовно прийнята в екскурсійній справі назва усної частини екскурсії, тобто повідомлення і пояснення, які екскурсовод дає групі.
<i>Рассказ</i>	условно принята в экскурсионном деле название устной части экскурсии, то есть сообщения и объяснения, которые экскурсовод дает группе.
<i>Story</i>	conditionally admitted to the oral excursion business name of the tour, that notice and an explanation that makes the guide a group.
<i>Розподілення уваги</i>	здатність екскурсанта при одночасному спостереженні декількох об'єктів, що знаходяться в полі його зору, розподіляти свою увагу між цими об'єктами і правильно дозувати його в цілях кращого засвоєння екскурсійного матеріалу.
<i>Распределение внимания</i>	способность экскурсанта при одновременном наблюдении нескольких объектов, находящихся в поле его зрения, распределять свое внимание между этими объектами и правильно дозировать его в целях лучшего усвоения экскурсионного материала.
<i>Distribution of attention</i>	tourists ability while observing multiple objects that are in its field of view, to distribute his attention between the objects and the right dose it in order to better absorption excursion material.
<i>Спостереження</i>	сприйняття, тісно пов'язане з діяльністю мислення – порівнянням, розрізненням, аналізом; спостереження називають іноді «думаючим сприйняттям».
<i>Наблюдение</i>	восприятия, тесно связано с деятельностью мышления – сравнением, различием, анализом; наблюдения называют иногда «думающим восприятием».
<i>Observations</i>	perception is closely connected with the activity of thinking – by comparison, distinction, analysis; Observations are sometimes called "Thinking perception."
<i>Сприйняття</i>	результат впливу на органи чуття об'єкта.
<i>Восприятие</i>	результат воздействия на органы чувств объекта.
<i>Perception</i>	result of the impact on the senses an object.
<i>Сюжет</i>	подія або декілька подій, пов'язаних один з одним.
<i>Сюжет</i>	событие или несколько событий, связанных друг с другом.

<i>Plot</i>	event or multiple events related to each other.
Технологічна карта екскурсії	підсумковий документ, який складається у кінці творчого процесу зі створення екскурсії, перед останнім його етапом – здачею приймальної комісії під час проведення пробної екскурсії.
<i>Технологическая карта экскурсии</i>	итоговый документ, который составляется в конце творческого процесса по созданию экскурсии, перед последним его этапом – сдачей приемной комиссии во время проведения пробной экскурсии.
<i>Process map tour</i>	final document, which is at the end of the creative process to create the tour before its final stage – the delivery entrance examination during the trial trips.
Увага на екскурсії	зосередженість думок, зору і слуху екскурсантів на якомусь об'єкті.
<i>Внимание на экскурсии</i>	сосредоточенность мыслей, зрения и слуха экскурсантов на каком-либо объекте.
<i>Attention tours</i>	focus on ideas, vision and hearing tourists at some facility. The plot of the chain of events, which tells the story work. The statement plot distinguished track outset, the development of action climax, denouement.
Фабула	ланцюг подій, про які оповідає твір. У викладі фабули розрізняють композицію, зав'язку, розвиток дії, кульмінацію, розв'язку.
<i>Фабула</i>	цепь событий, о которых повествует произведение. В изложении фабулы различают композицию, завязку, развитие действия, кульминацию, развязку.
<i>Plot</i>	the chain of events, which tells the story work. The statement plot distinguished track outset, the development of action climax, denouement.

Навчально-методичне видання

Сегіда Катерина Юріївна
Мазурова Анастасія Володимирівна

ЕКСКУРСОЗНАВСТВО

методичні рекомендації та завдання до практичних занять для магістрантів, які навчаються за спеціалізацією «Географія рекреації татуризму» спеціальності «Науки про Землю»

Підписано до друку 09.09.2016 р.